НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ
ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ імені АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

м. Харків, 18–19 жовтня 2018 року

Харків
«Право»
2018

УДК 343.2.01(477)
К82

Редакційна колегія:

В. Я. Тацій (головний редактор),
В. І. Борисов (заступник головного редактора),
А. П. Гетьман, Л. М. Демидова, М. І. Панов,
В. І. Тютюгін, В. С. Батиргареєва,
І. О. Зінченко, Д. П. Євтєєва

К82 **Кримінально-правове** регулювання та забезпечення його ефективності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 18–19 жовт. 2018 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Харків : Право, 2018. – 552 с.

ISBN 978-966-937-502-5

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2018
© Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України, 2018
© Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права», 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018

ISBN 978-966-937-502-5

Зміст

ПЕРЕДНЄ СЛОВО 17

МАТЕРІАЛИ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ

Луценко Ю. В.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОЗАСТОСОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 20

Баулін Ю. В.
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ:
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ..... 23

Панов М. І.
ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ
У КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ..... 28

Хомич В. М.
УГОЛОВНО-ПРАВОВОЙ КОНТРОЛЬ ПРЕСТУПНОСТИ
НУЖДАЕТСЯ В КРИМИНОЛОГИЧЕСКОЙ
СИСТЕМАТИЗАЦИИ..... 34

Туляков В. О.
«ЧОРНІ ЛЕБЕДІ» КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА
ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ..... 38

Сокуренко В. В.
ПОТЕРПІЛИЙ ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ
ВІДНОСИН: АНТРОПОЦЕНТРИЧНИЙ ВИМІР
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА..... 42

Осояну Т.*, *Ковальчук И.
ВИЗУАЛЬНОЕ НАБЛЮДЕНИЕ – ИНСТРУМЕНТ
ДОКАЗЫВАНИЯ ИЛИ РИСК ВМЕШАТЕЛЬСТВА
В ЧАСТНУЮ ЖИЗНЬ 46

Марчук В. В.
О НЕКОТОРЫХ ВОПРОСАХ КВАЛИФИКАЦИИ
И ОБОСНОВАНИЯ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА УКЛОНЕНИЕ
ОТ ОТБЫВАНИЯ НАЗНАЧЕННОГО НАКАЗАНИЯ 51

Бершов Г. Є.
ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ,
ЯКІ ВХОДЯТЬ ДО СКЛАДУ МИРОТВОРЧИХ КОНТИНГЕНТІВ..... 55

Wiak K.
OFFENCE OF A TERRORIST NATURE IN POLISH PENAL LAW 59
Тулаганова Г. З.
ОСОБЕННОСТИ НАЗНАЧЕНИЯ НАКАЗАНИЯ
ПО УГОЛОВНОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН..... 63
Стрельцов Є. Л.
КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО:
КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ 74
Ляскovска К.
ТРАДИЦИОННЫЕ И НОВЫЕ МЕРЫ ВОЗДЕЙСТВИЯ
В ОТНОШЕНИИ ПЕДОФИЛОВ В ПОЛЬШЕ..... 79
Гусаров С. М.
ЗАСОБИ ЗАКОНОДАВЧОЇ ТЕХНІКИ У КОНТЕКСТІ
ЕФЕКТИВНОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА..... 91
Бандурка О. М., Литвинов О. М.
ПРО АМНІСТІЮ І КОЛАБОРАНТІВ У КОНТЕКСТІ
СТРАТЕГІЇ ДЕОКУПАЦІЇ ДОНБАСУ 95
Кочкарова Э. А.
ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ СУДЕБНО-ПРАВОВОЙ РЕФОРМЫ
В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ – ПРИОРИТЕТНОЕ
НАПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ..... 99
Кудінов С. С.
ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ
ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ 102
Гуторова Н. О.
РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН:
ПОНЯТТЯ, МЕТА, СПОСОБИ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ..... 106
Навроцький В. О.
ІНШІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ДІЯННЯ
ТА ПОГІРШЕННЯ/ПОЛІПШЕННЯ СТАНОВИЩА ОСОБИ
В СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ 111
Музика А. А.
ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ РІШЕННЯ ЯК ВИНЯТКОВИЙ
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХІД:
АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА, ЩО ПОТРЕБУЄ
ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ..... 115

Фріс П. Л.
МІФИ У КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІЙ ПОЛІТИЦІ
ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 119
Карчевський М. В.
ПЕРСПЕКТИВИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ТА ГІПОТЕЗИ ТЕХНОЛОГІЧНОГО
ПРОГРЕСУ 123
Митрофанов І. І.
ДІЯ МЕХАНІЗМУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ 129

СЕКЦІЯ №1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Мисливий В. А.
СФЕРА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН 134
Денисов С. Ф., Денисова Т. А.
МОРАЛЬ, ПРАВОВА ІДЕОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНИЙ ЗАКОН
ТА СУЧАСНА ДІЙСНІСТЬ 138
Демидова Л. Н.
О СУЩНОСТИ УГОЛОВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ,
ТЕОРИИ ОТНОСИТЕЛЬНОСТИ И ЗАКОНАХ ДИАЛЕКТИКИ:
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ 143
Бантишев О. Ф.
ПРО ЯКІСТЬ ЗАКОНОТВОРЕННЯ У СФЕРІ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА 147
Пономаренко Ю. А.
ЩО І ЯК РЕГУЛЮЄ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО? 149
Хряпінський П. В.
МІСЦЕ ЗАОХОЧУВАЛЬНИХ НОРМ У МЕХАНІЗМІ
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ 153
Дудоров О. О., Лоскутов Т. О.
ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ДАВНОСТІ В КОНТЕКСТІ
ВЗАЄМОДІЇ НОРМ КК І КПК УКРАЇНИ 158

Куц В. М.
АДЕКВАТНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЯВИЩ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ 163
Антипов В. І.
КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ ТА НОРМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА 166
Житний О. О.
ПРО МІСЦЕ «ЗОВНІШНІХ» СУБ'ЄКТІВ У МЕХАНІЗМІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ 170
Назимко Є. С.
СТРУКТУРА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ 174
Антипов В. І., ***Антипов В. В.***
ЗЛОЧИНИ З ВАРІАТИВНИМИ ДІЯМИ ЯК АНТИТЕЗА ПОВТОРНИМ І ПРОДОВЖУВАНИМ ЗЛОЧИНАМ 177
Савінова Н. А.
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА ТА ДОВІРА: ПОШУК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ З ПОЗИЦІЙ РІВНОВАГИ НЕША 180
Вереша Р. В.
ЕТИМОЛОГІЯ НАМІРУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ 185
Хилюта В. В.
ПАРАДИГМА УГОЛОВНОГО ПРАВА В ЭПОХУ ПОСТМОДЕРНА 188
Максимович Р. Л.
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА НОРМА ЯК ЗАСІБ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ 191
Киричко В. М.
ПРО ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗАБОРОН ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН І ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ 193
Радутний О. Е.
УСВІДОМЛЕННЯ ТА МОЖЛИВІСТЬ КЕРУВАТИ СВОЇМИ ДІЯМИ (БЕЗДІЯЛЬНІСТЮ) ЯК ОЗНАКИ, ЩО ПРИТАМАННІ НЕ ТІЛЬКИ ЛЮДИНІ 198

В. І. Антипов, к. ю. н., професор,
професор кафедри кримінального
права та кримінології Університету
державної фіскальної служби України

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ ТА НОРМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Стаття 18 Закону «Про міжнародні договори України» вирішує можливу колізію між нормами національного законодавства та нормами міжнародного права на користь останніх. Кодекси майже усіх галузей права містять норми, які дублюють зміст ст. 18 Закону України «Про міжнародні договори України». Наприклад, в ч. 4 ст. 9 Кримінального процесуального кодексу України зазначено: «У разі якщо норми цього Кодексу суперечать міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, застосовуються положення відповідного міжнародного договору України».

Виняток становить Кримінальний кодекс України (КК), який не містить аналогічної норми, а, навпаки, встановлює (ч. 3 ст. 3), що «злочинність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки цим Кодексом». Це означає, що норми КК мають пріоритет над нормами чинних міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, але які не імплементовані до Кримінального кодексу України. Тому, з одного боку, коментарі до КК майже не використовують норми міжнародного права та судову практику Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), а з другого боку, дослідження зв'язків міжнародного права з національною правовою системою фактично не торкаються кримінального права України.

На наш погляд, навіть за наявності колізії між ст. 18 Закону «Про міжнародні договори України» та ст. 3 КК, норми міжнародних договорів, а також практика ЄСПЛ можуть і повинні відігравати більш значну роль у кримінально-правових дослідженнях та у застосуванні норм КК України.

По-перше, норми міжнародних договорів і практика ЄСПЛ мають певне значення для вирішення окремих дискусійних питань Загальної частини кримінального права. Наприклад, якщо деякі положення статей 96^1 і 96^2 КК викликають сумніви щодо їх відповідності принципу

презумпції невинуватості (ч. 2 ст. 2 КК), то з рішень ЄСПЛ випливає, що постанови національних судів про застосування норм про спеціальну конфіскацію не можуть розглядатись як порушення презумпції невинуватості[1].

По-друге, норми міжнародних договорів і практика ЄСПЛ можуть слугувати уточненню питань, пов'язаних з деякими прогалинами в нормах Загальної частини КК. Наприклад, статтею 4 КК встановлено, що злочинність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння, а часом вчинення злочину визнається час вчинення особою передбаченої законом про кримінальну відповідальність дії або бездіяльності. Така редакція ст. 4 КК залишає неврегульованим питання застосування закону про кримінальну відповідальність у випадках, коли об'єктивна сторона злочину утворена, як це характерно для продовжуваних злочинів, не одною, а двома чи більше діями, що вчинені послідовно протягом певного проміжку часу, і якщо в цей проміжок відбулися зміни в кримінальному законі. Між тим практика ЄСПЛ дозволяє дійти висновку, що в таких випадках правильною є кваліфікація за законом про кримінальну відповідальність, що є чинним на момент вчинення останньої дії з числа тих, що увійшли до об'єктивної сторони продовжуваного злочину[2]. У випадках, коли новий закон про кримінальну відповідальність погіршує становище особи порівняно із законом, що діяв раніше, питання зворотної дії в часі не виникає, якщо в момент вчинення останньої дії новий закон вже набув чинності[3].

По-третє, норми міжнародних договорів і практику ЄСПЛ необхідно враховувати для уточнення тих ознак складів злочинів, що мають оціночний характер, або лише названі, але не визначені в диспозиціях статей Особливої частини КК. Наприклад, у диспозиції ст. 162 КК «Порушення недоторканності житла» відсутнє визначення предмета злочину – «житло». Натомість таке визначення надав ЄСПЛ у своїх рішеннях у справах,

---

[1] Див., напр.: Філліпс проти Сполученого Королівства (Phillips v. the United Kingdom) (Заява № 41087/98). URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/980_052/print1509614747760146.

[2] Див., напр.: Rohlena v. the Czech Republic (Application no. 59552/08). URL: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001–151051.

[3] Див., напр.: Achour v. France (Application no. 67335/01). URL: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001–72927.

де розглядалися скарги на незаконне виселення та інші порушення права на повагу до житла[1]. При кваліфікації за ст. 162 КК незаконного виселення, обшуку та іншого порушення недоторканності житла визначення поняття «житло», що надане ЄСПЛ, виглядає цілком застосовним і таким, що не суперечить ч. 3 ст. 3 КК.

По-четверте, норми міжнародних договорів доцільно використовувати при кваліфікації за окремими статтями Особливої частини КК з бланкетними диспозиціями, оскільки безпосереднє застосування норм іншого (некримінального) міжнародного права повністю відповідає Закону «Про міжнародні договори України» і не суперечить частині 3 ст. 3 КК. Наприклад, ст. 243 КК передбачає відповідальність за незаконне скидання в межах внутрішніх морських чи територіальних вод України або у відкритому морі шкідливих матеріалів, речовин і відходів. Для встановлення змісту понять «скидання» та «незаконне», слід звертатися, зокрема, до ст. 2 Міжнародної конвенції по запобіганню забрудненню з суден 1973 року[2]. Використання норм міжнародного морського права дозволяє в цьому випадку уточнити ознаки об'єктивної сторони складу злочину.

По-п'яте, деякі норми міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, містять (раптом!?) правила кримінально-правової кваліфікації. Наприклад, ст. 36 Єдиної конвенції про наркотичні засоби та ст. 22 Конвенції про психотропні речовини[3], згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, встановлено таке (цитується за автентичними текстами договорів): «…если ряд взаимосвязанных деяний, составляющих правонарушения в соответствии с пунктом 1, был совершен в разных странах, каждое из этих деяний рассматривается как отдельное правонарушение».

Фактично ці норми зобов'язують суди країн – учасниць конвенцій кваліфікувати виготовлення особою з метою збуту наркотичних засобів чи психотропних речовин на території однієї країни (наприклад, в Україні)

---

[1] Див., напр.: Prokopovich v. Russia (Application no. 58255/00). URL: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001–67538.

[2] Міжнародна конвенція по запобіганню забрудненню з суден 1973 року (Міжнародна морська організація, від 02.11.1973). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/896_009.

[3] Єдина конвенція про наркотичні засоби (ООН, від 30.03.1961). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_177; Конвенція про психотропні речовини (ООН, від 21.02.1971). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_176.

з наступним їх збутом цією особою на території іншої країни як два різні злочини. Така кваліфікація суперечить позиції з цього питання, яка сформульована (щоправда, без уточнення місць вчинення діянь) у п. 5 постанови Пленуму Верховного Суду України №7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки». У той же час така кваліфікація не суперечить ч. 3 ст. 3 КК, оскільки в даному випадку конвенційні норми не визначають злочинність і караність діяння, а вказують лише на правило кваліфікації вчиненого за нормами національного кримінального закону.

По-шосте, оскільки переважна більшість правил (принципів) кваліфікації злочинів безпосередньо не вказані в КК і тому мають доктринальний характер, незайвою виглядає можливість для їх легітимізації опертися на рішення ЄСПЛ. Наприклад, у пп. 191–192 рішення у справі «Карпюк та інші проти України»[1] ЄСПЛ фактично сформулював усталене в теорії кримінального права правило кваліфікації правопорушень при конкуренції загальної («lex generalis» – в рішенні ЄСПЛ) та спеціальної («lex specialis») норм: пріоритет має спеціальна норма.

По-сьоме, норми міжнародних договорів дозволяють у деяких випадках конкретизувати дефініції загального характеру, що містяться у статтях КК. Наприклад, згідно з нормами Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах[2] службовими особами (в розумінні ч. 4 ст. 18 КК і примітки 2 до ч. 1 ст. 364 КК) визнаються співробітники правоохоронних органів іноземних держав, які в установленому законом порядку беруть участь на території України у здійсненні контрольованих поставок. Так само службовими особами визнаються слідчі та експерти іноземних держав, які в установленому законом порядку беруть участь у роботі спільної слідчої групи, створеної для проведення кримінальних розслідувань на території України.

По-восьме, на сучасному етапі виглядають контпродуктивними дослідження окремих дискусійних питань теорії кримінального права і практики його застосування без урахування норм міжнародного права і практики ЄСПЛ. Наприклад, аргументи щодо відмежування підбурювання, як

---

[1] Карпюк та інші проти України (Заяви № №30582/04 і 32152/04). URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/974_b10/print1509614747760146.

[2] Див.: ст. 21 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах (Рада Європи, від 08.11.2001). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_518.

виду співучасті (ч. 4 ст. 27 КК), від провокації злочину, як самостійного правопорушення, а також від оперативно-розшукових заходів, як правомірної діяльності, виглядають недостатньо переконливими, якщо вони не враховують рішення ЄСПЛ у справах, пов'язаних з даною проблематикою[1].

По-дев'яте, тлумачення багатьох статей Особливої частини КК (перш за все розділу V, але не тільки) фактично неможливе без урахування конвенційного законодавства та (або) практики ЄСПЛ. Наприклад, при застосуванні ст. 163 і ст. 182 КК рішення Європейського суду дозволяють визначити – чи порушують недоторканність приватного життя відеоспостереження на робочих місцях працівників[2], таємницю телефонних розмов – запис розмов через внутрішню АТС,[3] таємницю листування – контроль особистих електронних листів співробітників, що відсилаються через корпоративну мережу,[4] тощо.

Можна навести ще багато аргументів і прикладів («по-десяте», «по-одинадцяте» і т. д.), але і наведених достатньо, на наш погляд, для висновку, що норми міжнародного права та національного кримінального закону пов'язані значно тісніше, ніж це уявляється з огляду на зміст ч. 3 ст. 3 КК України, і це слід ураховувати як у дослідженнях проблем кримінального права, так і безпосередньо в правозастосовній практиці.

О. О. Житний, д. ю. н., професор, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ПРО МІСЦЕ «ЗОВНІШНІХ» СУБ'ЄКТІВ У МЕХАНІЗМІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Урегульовані Кримінальним кодексом України (далі – КК) відносини, котрі виникають у зв'язку із вчиненням злочинів чи інших передбачених

[1] Див, напр.: Volkov and Adamskiy v. Russia. (Applications nos. 7614/09 and 30863/10). URL http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001–152988.

[2] Див., напр.: Antović and Mirković v. Montenegro (Application no. 70838/13). URL: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001–178904.

[3] Див., напр.: Halford v. the United Kingdom (Application no. 20605/92). URL: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001–58039.

[4] Див., напр.: Copland v. the United Kingdom (Application no. 62617/00). URL: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001–117767.